

Tavoite

Tuottaa...

- Kuvaavaa tutkimustietoa
- Tulevaisuuteen suuntautuvia näkemyksiä työn organisoinnista ja teknologian merkityksestä
- Tietoa työtä tukevasta henkilöstörakenteesta
...vanhusten hoivan alalla

Data

Sähköinen kysely yksityisen sektorin ikääntyneiden hoivatyöntekijöille (n=539)

Puolistukturoidut haastattelut yksityisen sektorin ikääntyneiden hoivatyöntekijöille (n=11)

Delfoi-asiantuntijapaneeli hoivan tulevaisuudesta (n=13)

Kuvailevat tulokset

Iso osa vastaajista lähihoitajia (50 %)

Suurin osa naisia (90 %)

---

75 % ei ollut esihenkilöasemassa

---

71 % työskenteli tehostetussa palveluasumisessa

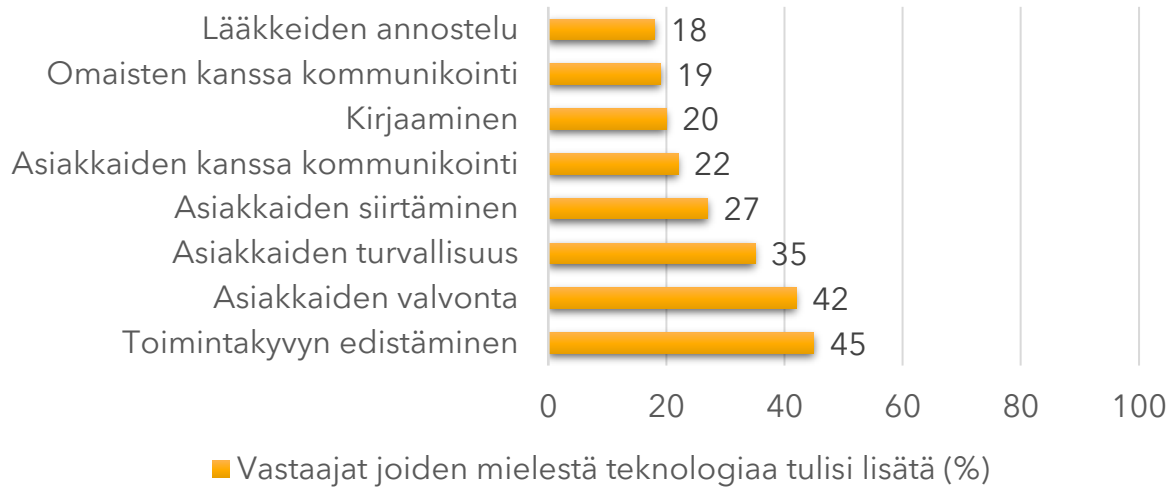
Työnantajan suhteen vastaajat jakautuvat tasaisesti
59 % yrityksessä ja 41 % säätiössä/yhdistyksessä

Miten kentällä suhtaudutaan teknologiaan

Teknologiaa tulisi lisätä näille osa-alueille

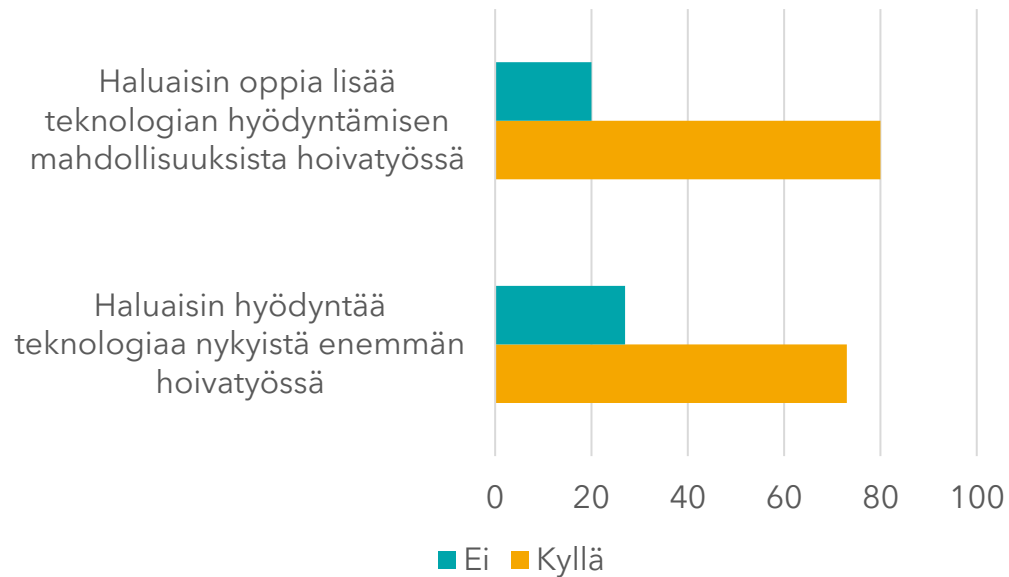

Teknologiaa ei pitäisi tuoda näille osa-alueille

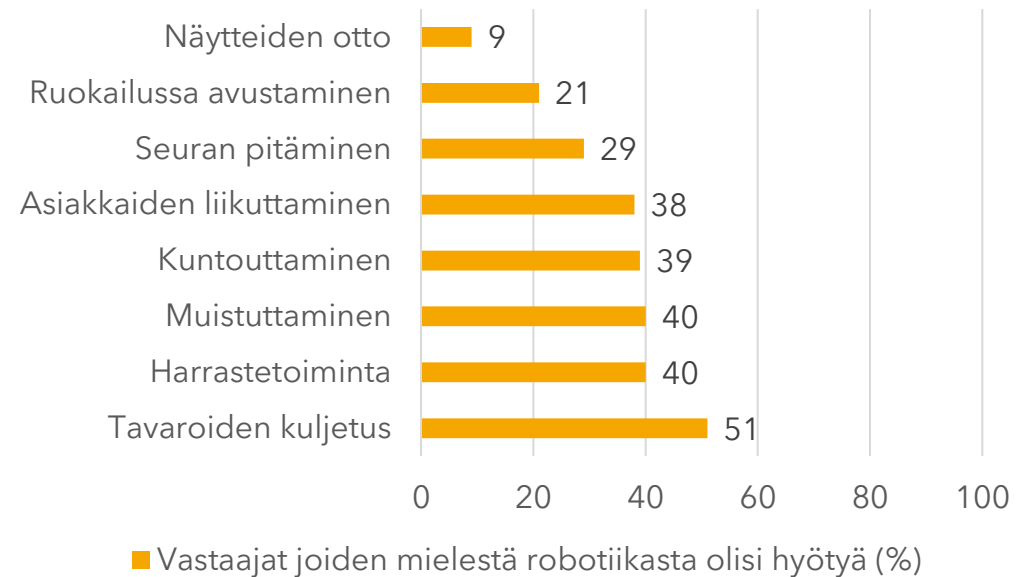

Miten kentällä suhtaudutaan teknologiaan

Teknologia käytännön työssä

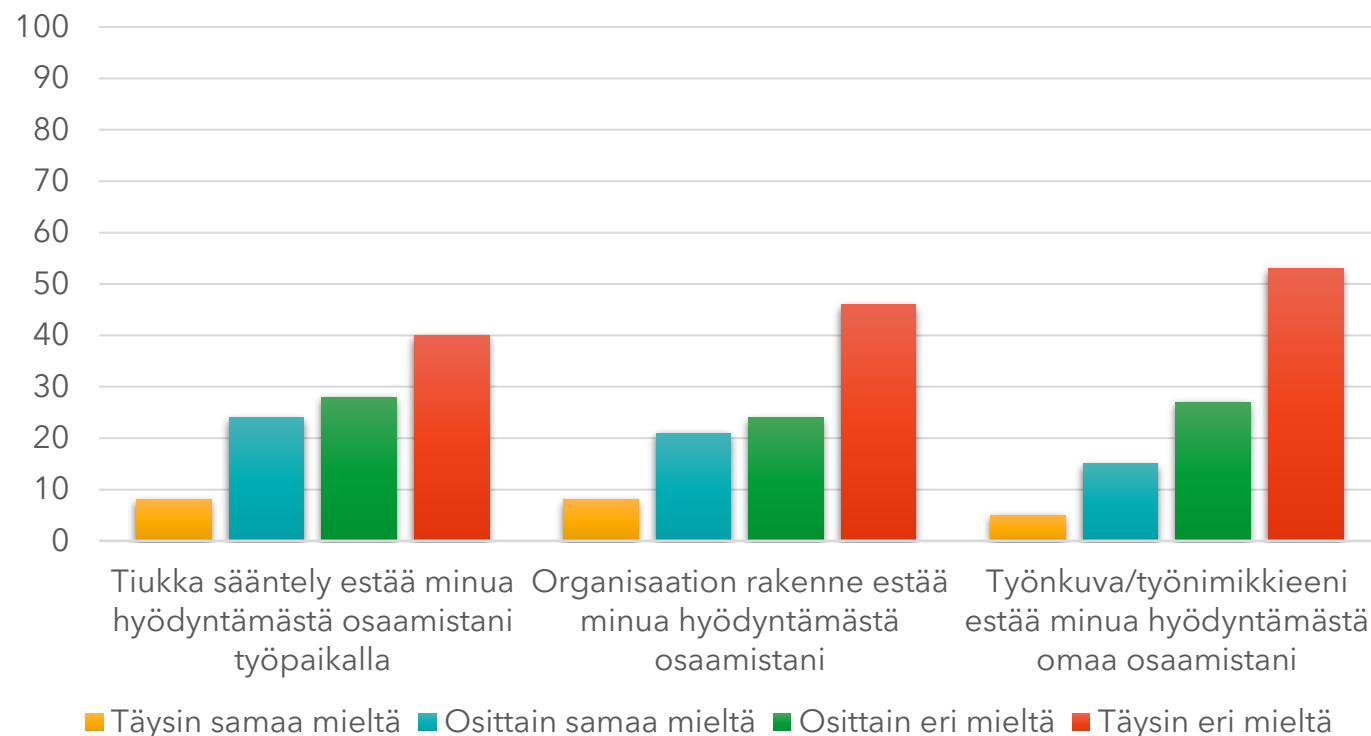
Robotiikan lisäämisestä olisi hyötyä seuraavilla alueilla

Mitä enemmän koettiin saatavan tukea ja apua yleisesti esihenkilöltä sitä enemmän koettiin, että omaa osaamista oli mahdollista käyttää työssä ($p < 0.05$).

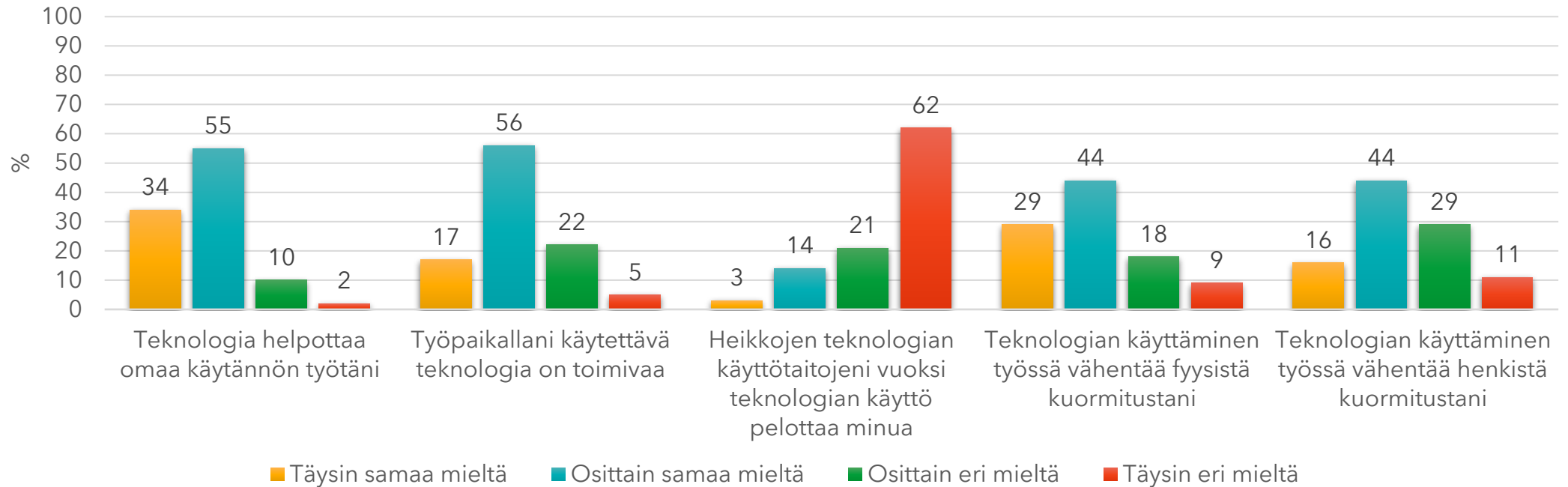
Kuitenkin 60 % koki, että omassa organisaatiossa palkitaan hyvästä työsuorituksesta vähän tai ei ollenkaan.

Osaamisen hyödyntäminen

Teknologian käyttäminen

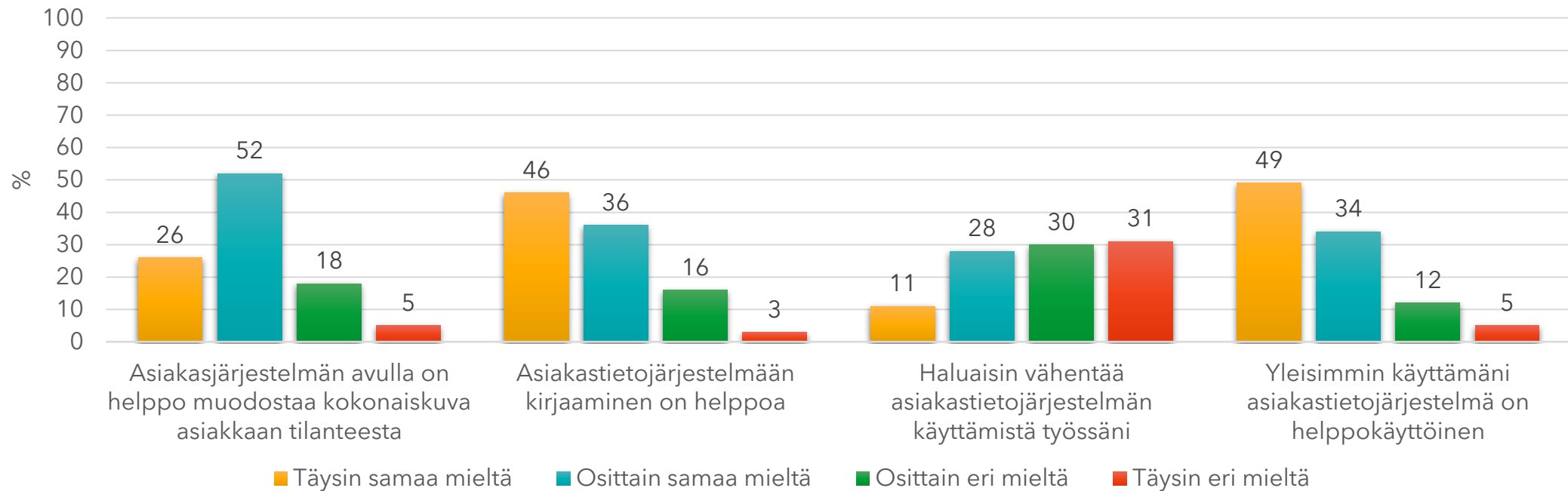
Näkemyksiä teknologian käytöstä

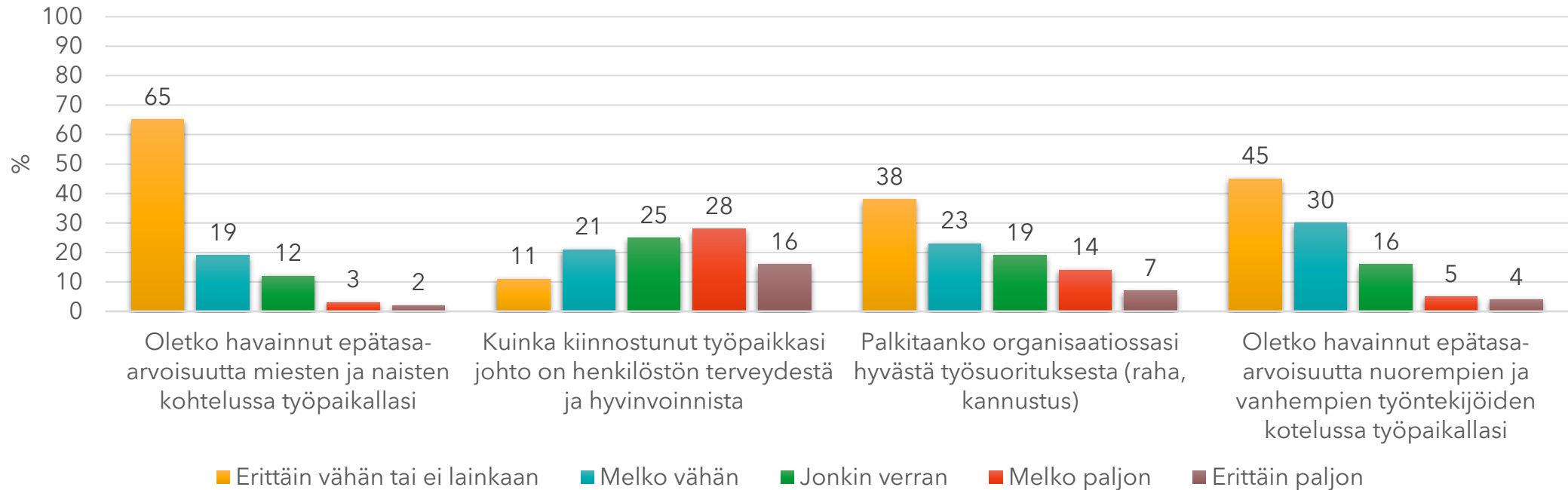
Järjestelmien käyttäminen

Asiakastietojärjestelmät

Työyksikön ilmapiiri

Asenteet työpaikalla

Teknologia hoivatyöntekijöiden kokemuksissa

Miten teknologia on uhka	Mitä mahdollisuuksia teknologia tarjoaa	Mitä pitäisi ratkaista
<ul style="list-style-type: none"> • Digitaalinen lukutaito ei ole samalla tasolla työntekijöiden keskuudessa • Se ei sovellu kaikkiin yksiköihin • Kielitaito ei aina riitä	<ul style="list-style-type: none"> • Työ kevenee • Resurssit voidaan kohdistaa tehokkaammin	<ul style="list-style-type: none"> • Kuka maksaa • Onko lupa

”Siitä, että teknologiaa hyödynnettäs ideaalilla tavalla, koska hoitotyöhän on tämmöistä liikkuvaa nykyään. Ei enää toimistoille tulla kirjaamaan ja ei mee työaika sellaiseen turhaan. Mahdollisuudet olis olemassa, kun vaan niitä hyödynnettäs” (Vilma)

Työnjako

Mitä toiveita työnjaosta	Mikä haastaa työnjakoa
<ul style="list-style-type: none"> • Monipuolinen (sis. eri ammattiryhmiä)	<ul style="list-style-type: none"> • Kielitaito/-taidottomuus • Välillisen ja välittömän työn rajapinta • Työntekijöiden vaihtuvuus ja sitoutumattomuus • Moraaliset dilemmat

" Ei tarvii olla koulutettukaan, että sä osaat pitää seuraa toiselle ihmiselle, jos sulla on oikeesti hyvä mieli ja tarkoitus siihen (Jonna)

" Siinä mä toivosin, et mä ymmärrän, ja sitten se, että tohon kirjaamiseen, nii esimerkiksi siihen, mihin menee tosi paljon aikaa on nää palveluiden toteuttamissuunnitelmat ja RAI:t. Jos ne asukkaat on siellä puoli vuotta, niin me käytetään siihen siihen sen suunnitelman tekoon ihan tuhottomasti aikaa, ku siihen, et me oltas sen asukkaan vierellä (Jonna)

Työtyytyväisyys

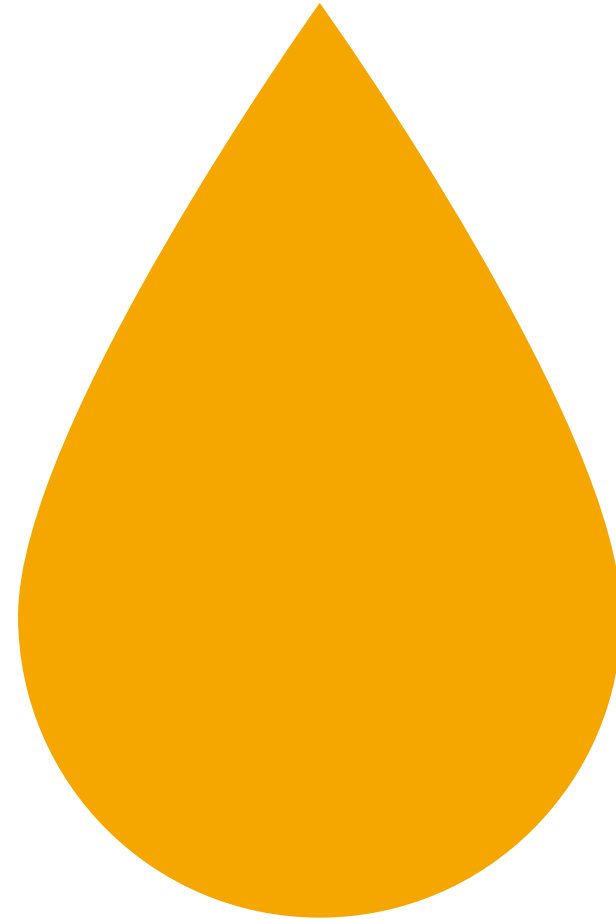
Mikä huonontaa työilmapiiriä	Mikä parantaa työilmapiiriä	Mikä saa ajattelemaan alanvaihtoa
<ul style="list-style-type: none"> • Hoiva-alan negatiivinen maine • Huono johtaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Pieni yksikkö • Motivoituneet työtoverit	<ul style="list-style-type: none"> • Arvostuksen puute • Kuormitus • Huono palkka

“Mut sitten myös semmonen, mikä ehkä itellä on tullu ajatuksena, tää, että tavallaan hoiva-alan arvostus on huonoa ulkoapäin. Elikkä se, että tavallaan se tärkeä työ, mitä tehdään siellä asukkaiden, ikääntyneiden asukkaiden, muistisairaiden asukkaiden kanssa, niin se tärkeä työ ei näy ulospäin sillä lailla. Vaan se, että mitä ulospäin näkyy, ni on se kaikki negatiivinen.” (Leila)

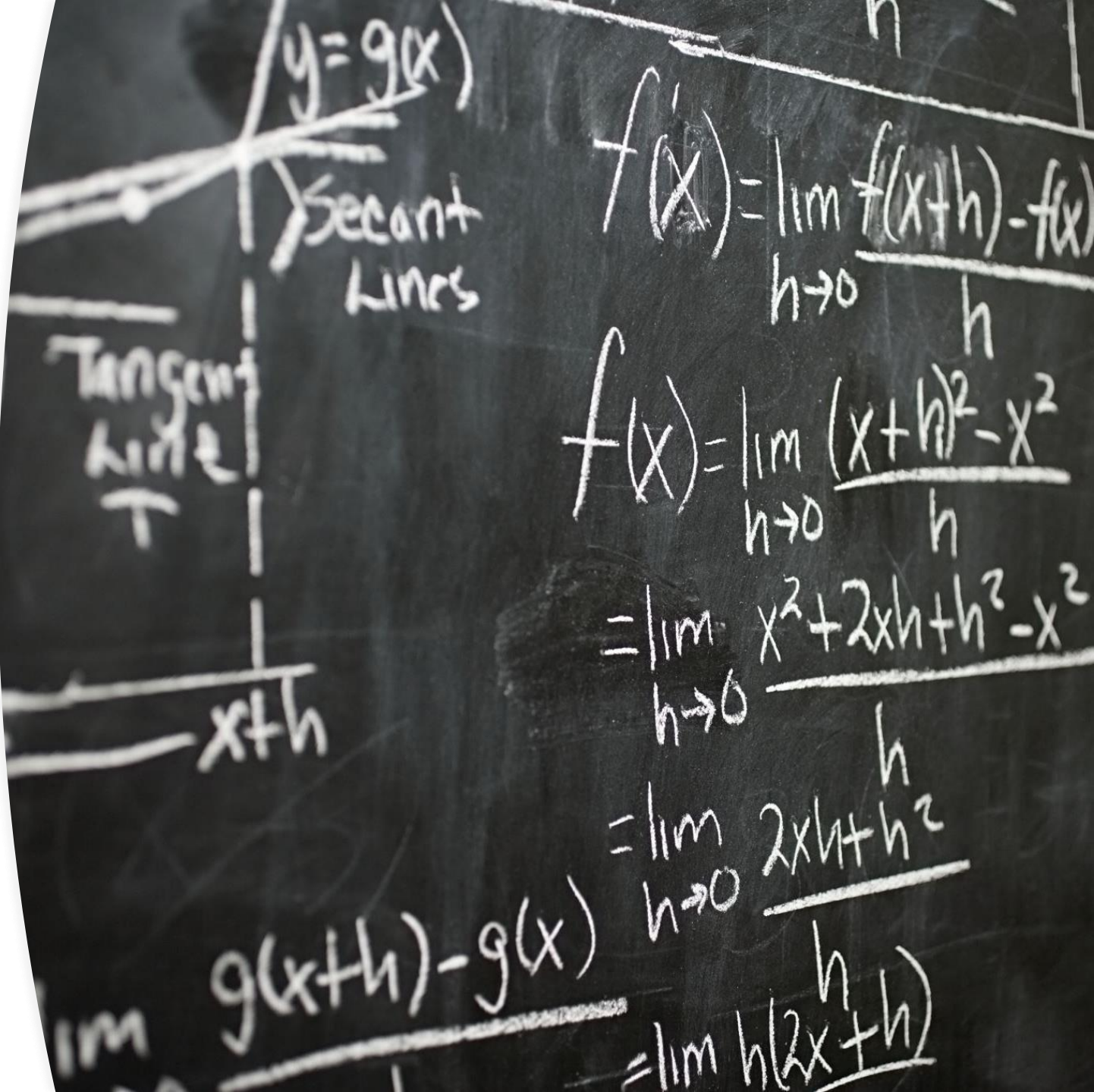
Delfoi-
asiantuntijapaneeli

Delfoi-metodi

- Delfoi-menetelmä sijoittuu osaksi tulevaisuudentutkimusta, jonka tavoitteena on tuottaa erilaisia vaihtoehtoja tietyn ilmiön tilanteesta tulevaisuudessa (Kuusi, 2017).
- Hyödynnetään usein tilanteissa, joissa ollaan kiinnostuneita asiantuntijoiden näkemyksistä liittyen tulevaisuuden mahdollisiin kehityskulkuihin
- Delfoi -tutkimuksessa voidaan pyrkiä tuottamaan konsensusta, eli paneelin yksimielisyyttä tulevaisuuden kehityskuluista (vrt. dissensus)

Ensimmäinen vaihe

Aiemman tutkimustiedon kartoittaminen
Kyselyn vastausten analysointi
Haastattelujen analysointi
Asiantuntijoiden kartoittaminen

Toinen vaihe

Asiantuntijoiden kontaktointi
Ensimmäinen Delfoi-kierros
I-kierroksen vastausten analysointi

Kolmas vaihe

Uusien kysymysten generointi ensimmäisen analyysin jälkeen
Toinen kyselykierros
II kierroksen aineiston analysointi

Mistä asiantuntijat olivat yhtä mieltä?

Teknologia tulevaisuudessa

- Teknologiaa tullaan tulevaisuudessa lisäämään hoivatyöhön
- Etäpalveluita tullaan jatkossa hyödyntämään aiempaa enemmän kotihoidossa

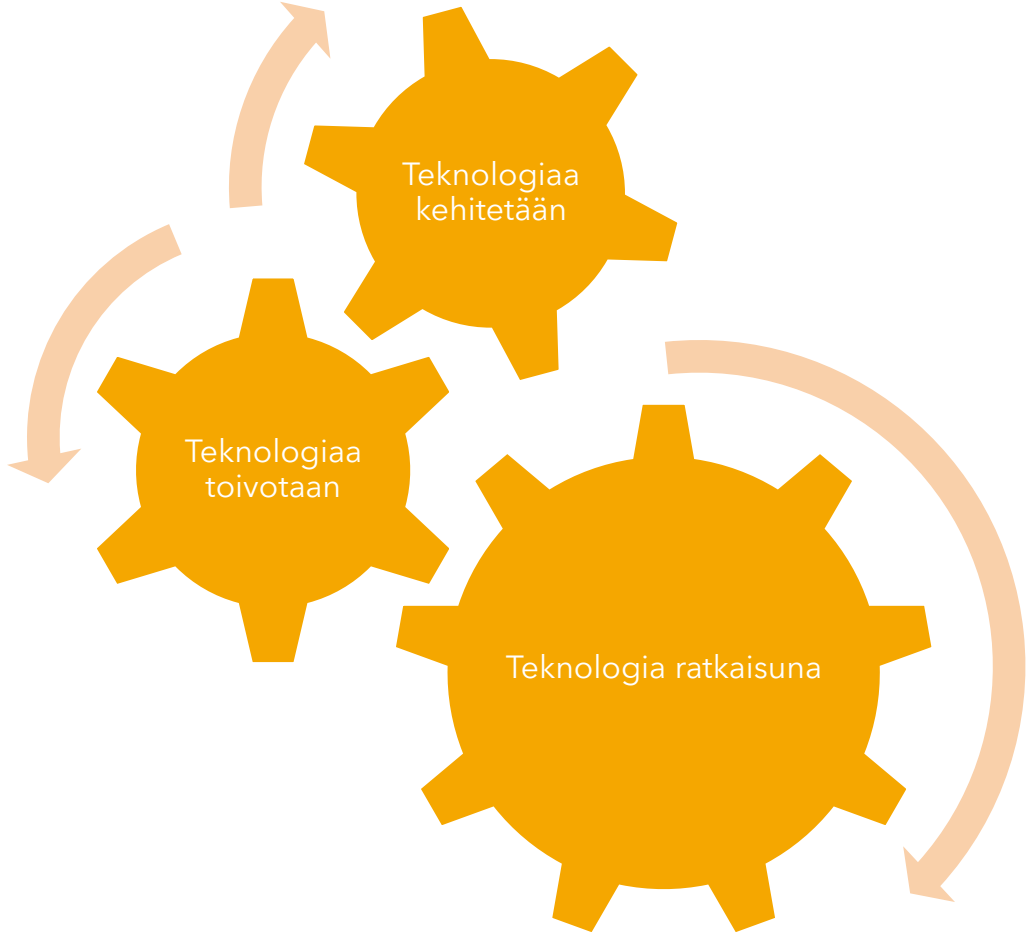
Hoivan saatavuus

- Kriteerit ympärivuorokautisen hoivan piiriin pääsemiseksi kiristyvät
- Omaishoidon osuus ikääntyneiden hoivan tuottamisessa kasvaa
- Heikkokuntoisten ikääntyvien kotona asuminen tulee lisäämään päivystyspalveluiden käyttöä
- Hyvätuloiset ihmiset ostavat yhä suuremman osan hoivapalveluistaan itse
- Omaishoitajien tarve kasvaa

Kuka maksaa?

Saako käyttää?

TEKNOLOGIA

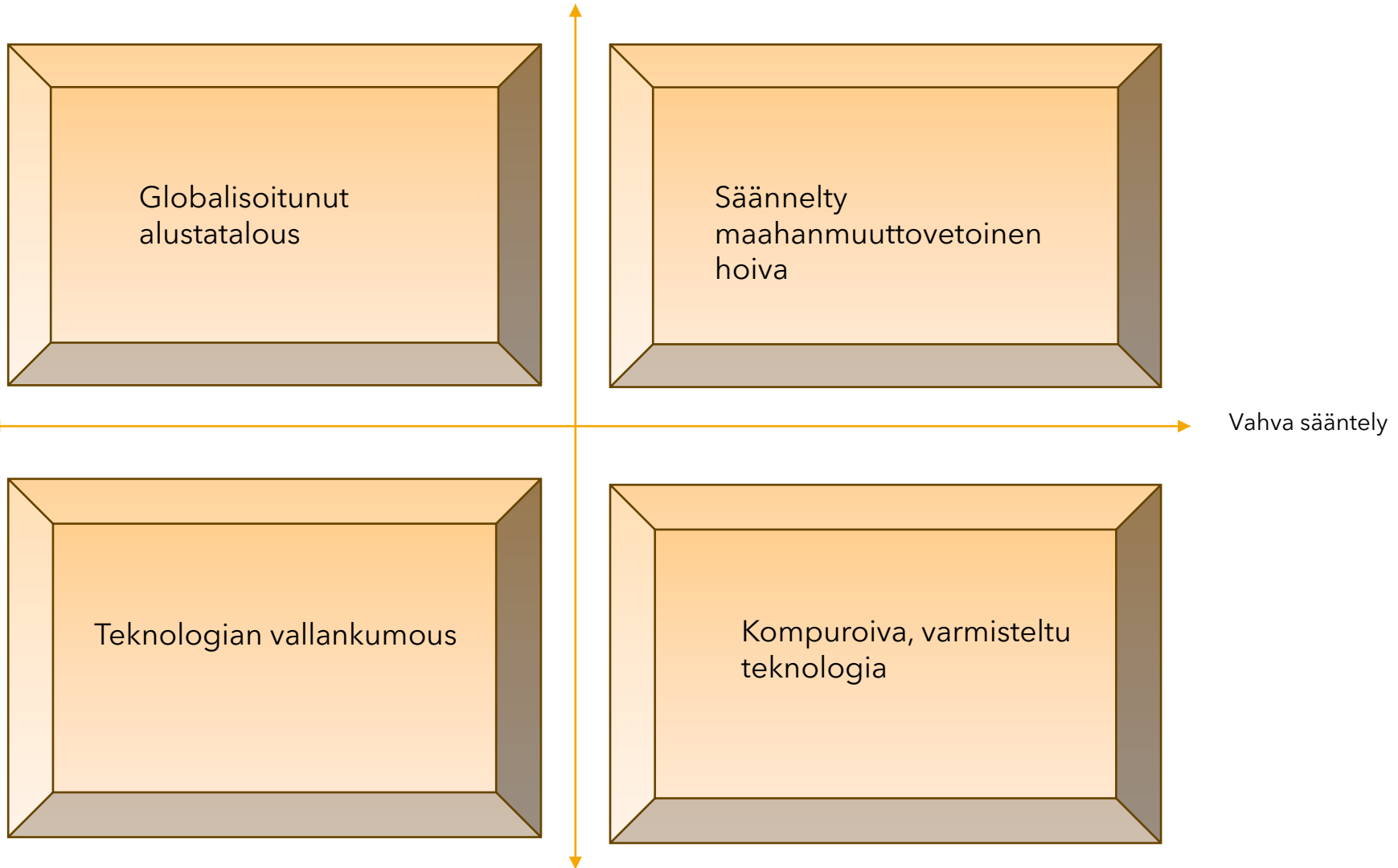
Skenaariot

Hoitajapulan ratkaisut

Maahanmuuttajat

Teknologia

Maahanmuuttovetoinen ratkaisu

Globalisoitunut alustatalous

- Työvoimapulaan vastataan ulkomaisen työvoiman avulla.
- Valvontaa ja sääntelyä madallettu jotta resursseja voidaan kohdentaa tehokkaammin

Haasteet:

- Työntekijöiden oikeuksien valvonta on heikompaa (palkka, työsuhteet).
- Resurssit perehdyttämiselle ja sitouttamiselle heikot.
- Globaalissa kilpailussa työntekijöistä vetovoimatekijöitä voi olla hankala löytää
- Kirjaamisen ja dokumentoinnin laatu voi kielitaidon puuttumisen vuoksi heikentyä, tiedolla johtaminen vaikeutuu

Säännelty maahanmuuttovetoinen hoiva

- Työvoimapulaan vastataan ulkomaisen työvoiman avulla.
- Rekrytointia on tehostettu ja hoitajien kielikoulutukseen on panostettu.

Haasteet:

- Vahvan sääntelyn vaatimukset kuormittavat hoivapalveluiden tuottajia
- Byrokratia lisääntyy
- Ulkomaisten hoitajien kielikoulutus ja integraatio maksaa
- Teknologian lisääntyminen edellyttää kompetensseja käyttää teknologiaa hoivatyössä

Asiantuntijapaneeli piti todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä, että ulkomainen työvoima tulee lisääntymään. Toisaalta teknologian lisäämisestä he olivat vielä enemmän yksimielisiä. Toivottavampana pidettiin kuitenkin ulkomaisen työvoiman lisääntymistä kuin teknologian lisääntymistä

Teknologiavetoinen ratkaisu

Teknologian vallankumous

- Monipuoliset, innovatiiviset ratkaisut tuodaan hoivan tueksi.
- Hoivahenkilökunnan tarve vähenee
- Erilaisia teknologisia ratkaisuja kokeillaan, ja niistä parhaat valikoituvat osaksi hoivatyötä.

Haasteet:

- Kun valvonta keveää, siirtyy vastuu teknologian sopivuuden ja turvallisuuden arvioinnista yksilöille
- Kenen tarpeisiin teknologiaa tuotetaan: vastataanko yksilön hoivan tarpeeseen vai työvoimapulaan?

Kompuroiva, varmisteltu teknologia

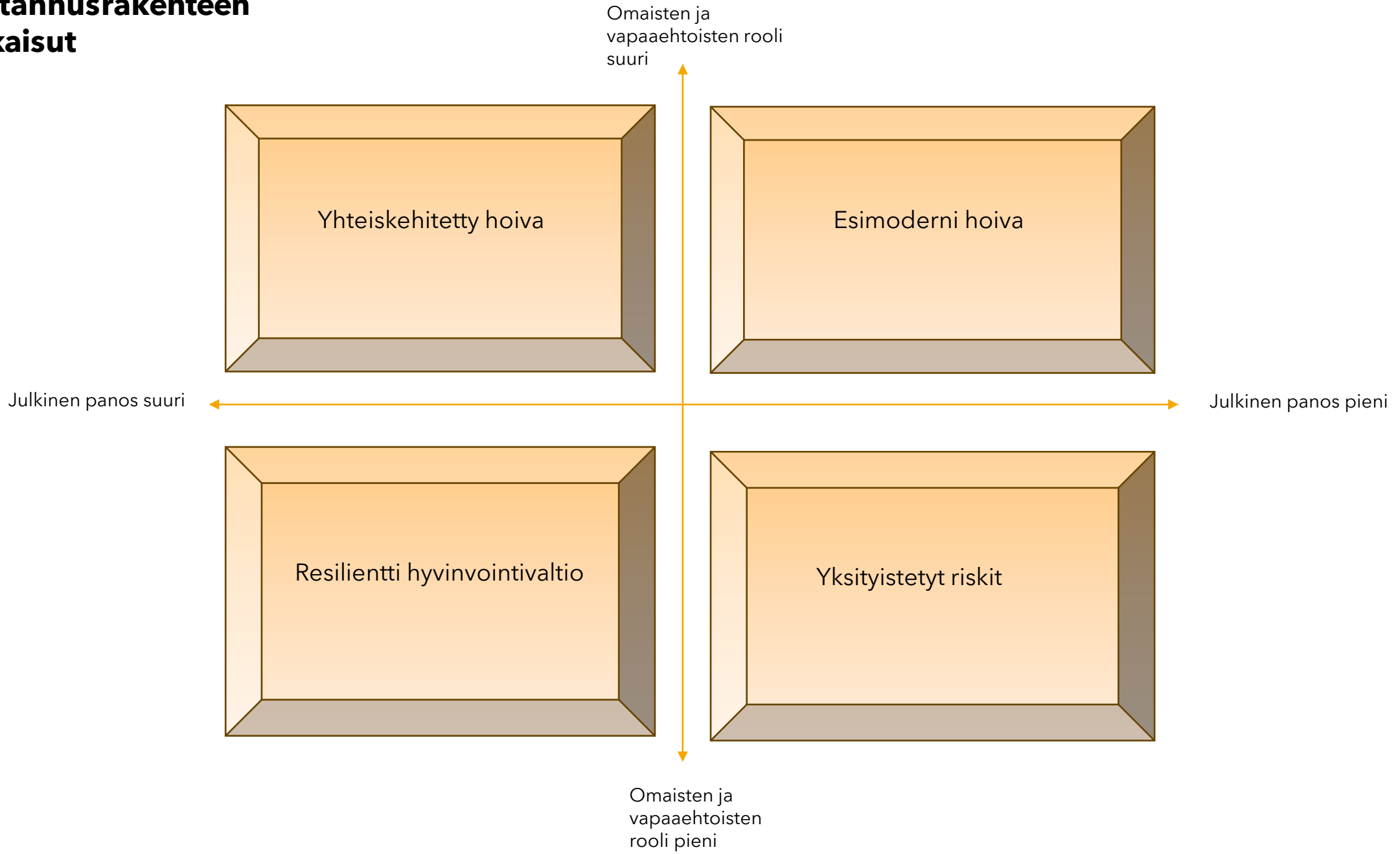
- Teknologian mahdollisuudet ja haasteet tunnistetaan yhdessä viranomaisten kanssa, mikä vaatii jatkuvaa panostamista ja resurssien käyttämistä selvitystyöhön.
- Hoivahenkilökunnan tarve vähenee suorittavassa hoivatyössä

Haasteet:

- Ratkaisujen kehittäminen on hidasta ja saattaa laahata
- Tietosuoja, tietoturva ja tiedonhallinta kasvavat haasteina, ja voivat muodostua muuten hyvien ratkaisujen esteeksi
- Resursseja säästyy suorasta hoivatyöstä, mutta siirtyy sääntelyyn, valvontaan, dokumentointiin ja hallintaan

Asiantuntijapaneeli ei päätenyt konsensusukseen siitä, kuinka todennäköisesti teknologian hyödyntäminen tapahtuu tiukan sääntelyn alla. Joskin sääntelyä pidettiin toivottavana tai erittäin toivottavana.

Hoivan kustannusrakenteen ratkaisut

Hoivan rahoitus painottuu yksityiseen talouteen

Yksityistetty riski

- Julkisin varoin tarjottava hoiva on minimitasolla, ja sitä tarjotaan vain niille, joilla ei ole varaa maksaa hoivasta. Hoivatarpeen kasvu ei rasita julkista taloutta
- läkkäät ovat hoivapalveluiden rahoituksen suhteen oman varallisuuden tai vakuutusten varassa. Omaisuutta, mikäli sitä on, realisoidaan hoivan rahoittamiseksi.
- Hoivavakuutusten markkinat kasvavat huomattavasti. Myös palveluiden kirjo tulee kasvamaan ja on sidoksissa siihen, mitä tarjotut vakuutukset kattavat.

Haasteet:

- Eriarvoistuminen: kuka saa hoivaa ja kuka jää ilman.
- Palvelut eriarvoistuvat: julkisin varoin tarjottavan minimihoivan laatu tulee heikentymään
- Koska hoivasta tulee kallista, kotona asuminen yleistyy ja hoivan piiriin tulevat ovat entistä huonokuntoisempia. Tämän seurauksena työvoimapula lisääntyy.

Esimoderni hoiva

- Läheisten rooli hoivan tarjoajina on suuri ja se vaikuttaa kaikkien sukupolvien elämään.
- Hoiva-alan toimijat tekevät läheistä yhteistyötä omaisten ja epävirallisten hoivaajien kanssa.
- Suhteet läheisiin (tai niiden puute) ovat avainasemassa hoivan saatavuudessa.

Haasteet:

- Läheiset ovat työelämän ja epävirallisen hoivan puristuksissa
- Puutteelliset tiedot ja kirjaukset iäkkäiden siirtyessä pitkäaikaisen hoivan piiriin
- Negatiiviset vaikutukset ulottuvat muillekin terveydenhuollon sektoreille kuten päivystyskäynneille ja ambulanssikuljetuksille.

Asiantuntijapaneeli piti melko todennäköisenä sitä, että ikääntyneet tulevat tulevaisuudessa realisoimaan omaisuuttaan tai käyttämään säästöjään ostaakseen hoivapalveluita

Julkisen talouden panostus hoivaan suurta

Resilientti hyvinvointivaltio

- Pohjoismaisen hyvinvointimallin mukaisesti hoivaa on tarjolla kaikille niille, jotka sitä tarvitsevat, läheissuhteista tai varallisuudesta riippumatta.
- Julkisen talouden hoivaan osoitetut resurssit käytetään tehostetusti ja vaikuttavuus ja sen arviointi on tärkeää.
- Ennaltaehkäisy, kuntoutus ja terveyden edistäminen ovat keskiössä.

Haasteet:

- Vaatii merkittävää lisäpanostusta hoivan resurssointiin
- Tasapainoisen tilanteen saavuttaminen on hidasta, koska hoivatarve kasvaa ja resurssivaje on päässyt suureksi

Yhteiskehitetty hoiva

- Julkinen sektori, kolmas sektori ja läheiset täydentävät toisiaan hyvinvointi- ja hoivapalvelujen tuottajina.
- Iäkkäiden yksilölliset ja kokonaisvaltaiset tarpeet tulevat paremmin huomioituksi.

Haasteet:

- Omaishoidon ja kolmannen sektorin muuttuva rooli osana palvelujärjestelmää vaatii myös resursseja: koulutus, osaaminen, valvonta, dokumentointi
- Iäkkäät, joilla heikot sosiaaliset verkostot, ovat eriarvoisessa asemassa
- Läheishoitajien työelämään osallistuminen vaikeutuu, ja tällä on vaikutuksia paitsi läheisten jaksamiseen, myös työllisyysasteeseen

Asiantuntijapaneli piti todennäköisenä sitä, että hoiva-alan henkilöstöpula ja hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaukset johtavat epävirallisen hoivan lisääntymiseen. Tämä puolestaan edellyttää työssäkävien omaishoitajien tukeen panostamista

Johtopäätökset

01

Teknologian
mahdollisuudet ja
haasteet

02

Työperäinen
maahanmuutto

03

Omaishoivan
tulevaisuus
pitkäikäisyyden
yhteiskunnassa

01

Teknologian mahdollisuudet ja haasteet

Hoiva-alalla suhtaudutaan teknologiaan myönteisesti

Suuri potentiaali mm. työn organisoinnissa, työn sujuvoittamisessa ja asiakkaiden kuntouttamisessa

Haasteena sääntely ja sen ristiriitaisuudet sekä alkuinvestointi

02

Työperäinen maahanmuutto

Työntekijöille on tarve ja ulkomaiseen työvoimaan suhtaudutaan positiivisesti työpaikoilla

Haasteena pirstaloitunut sääntely ja valvonta

03

Omaishoivan
tulevaisuus
pitkäikäisyyden
yhteiskunnassa

Yhteiskehitetyssä hyvinvointimallissa
joustavat ja kestävät hoivaratkaisut
ovat mahdollisia

Omaisten ei tule paikata
palvelujärjestelmän puutteita

Läheisten kasvavan roolin
työelämävaikutuksia ei tunneta

Suosituksset

01

Tulee päättää mihin teknologiaa halutaan käyttää, kuka sitä käyttää ja miten sitä saa käyttää

02

Byrokraattiset esteet työperäisen maahanmuuton hyödyntämisen tieltä on poistettava

03

Omaishoivan kestävyyttä on arvioitava monitahoisesti

Kiitos

Anu Siren

Gerontologian professori, Tampereen yliopisto

anu.siren@tuni.fi

Outi Valkama

Väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto

outi.valkama@tuni.fi